

การศึกษาเปรียบเทียบโครงเรื่องและแนวคิดจากวรรณกรรมเรื่อง
“พิชสวาท” และ “Ziska”
A Comparative Analysis in Plot Structures and Themes of
“Pitsawa” and “Ziska”

สุทธินี พรหมกันตร¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง “พิชสวาท” ที่ประพันธ์โดยทมยันตี และ “Ziska” โดยมารี คอเรลลี ในแง่ของโครงเรื่องและแนวคิดของเรื่อง ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีความคล้ายคลึงกันทั้งโครงเรื่องและแนวคิดหลักโดยแนวคิดหลักของเรื่องต่างก็ผูกอยู่ด้วยความรัก การแก้แค้น และการให้อภัย โครงเรื่องกล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงผู้ซึ่งเป็นนางรำโบราณ เธอถูกชายที่เธอรักสังหาร เป็นเหตุให้วิญญาณของเธอมุ่งร้าย เต็มไปด้วยความชิงชัง และรอคอยเพียงการแก้แค้น จนท้ายที่สุด การให้อภัยคือสิ่งที่ปลดปล่อยวิญญาณของเธอให้เป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม แนวคิดรองที่ถ่ายทอดผ่านรายละเอียดปลีกย่อยนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ “พิชสวาท” จะมีการสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับรักแท้คือการเสียสละ ความรักและหน้าที่ต่อแผ่นดิน รวมไปถึงการขัดใช้กรรมดีกรรมชั่ว ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัจยี่ห้อต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่เป็นบริบทหลักของสังคมไทย ส่วน “Ziska” ผู้แต่งได้แทรกแนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ร้อนรุ่มดั่งไฟ ความเชื่อเหนือธรรมชาติและโชคชะตาที่ผู้ภักดีวิญญาณสองมิให้พราจากกันได้ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม

คำสำคัญ วรรณกรรมเปรียบเทียบ, นวนิยาย, พิชสวาท, Ziska

Abstract

This paper aims to compare “Pitsawat” and “Ziska” in terms of plot structures and themes. The findings reveal that the two novels are similarly organized. They both coil around themes of love, revenge, and forgiveness. Those novels tell the story of a female protagonist, an ancient royal court dancer who was killed by the man she loved. Hence, her spirit becomes wicked, revengeful, and full of hatred. Forgiveness is a key to release her soul from the curse. However, sub themes reflected throughout the stories make the two novels different. “Pitsawat” focuses on true sacrificing love,

¹อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

อีเมล: p.suthinee@hotmail.com

loyalty and duties to a nation, and the laws of karma, reflecting the loyalty to the monarchy and the belief in Buddhism in Thai society. “Ziska”, on the other hand, focuses on love as raging fire and the belief in supernatural power that destines the two souls in whatever life forms.

Keywords: Comparative literature, Novel, Pitsawat, Ziska

1. บทนำ

วรรณกรรมเรื่อง “พิชสวาท” เป็นบทประพันธ์ของทมยันตี ซึ่งเป็นนามปากกาของคุณหญิงวิลเลียมเจียรณีย์ ผู้ซึ่งสร้างผลงานอันที่เป็นจดจำแก่คนไทยมาแล้วไม่ว้น อาทิ คู่กรรม ทวิภพ อย่าลืมฉัน มายา ฯลฯ ทั้งนี้ นวนิยายเรื่องพิชสวาทเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ประทับอยู่ในใจผู้อ่านอย่างไม่รู้ลืม โดยยืนยันได้จากความถี่ของการตีพิมพ์ รวมไปถึงการดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ ละครวิทยุ และละครโทรทัศน์มาหลายครั้ง โดยครั้งล่าสุด บทประพันธ์เรื่องนี้ได้รับการนำเสนออีกครั้ง ในรูปแบบของบทละครโทรทัศน์ผ่านทางช่องวัน ในปีพ.ศ. 2559 ซึ่งมีผู้ติดตามและให้ความสนใจอย่างแพร่หลาย

จากกระแสความนิยมอันล้นหลามทำให้มีการวิจารณ์ตามที่ปรากฏในสื่อต่างๆ จากผู้ที่ชื่นชอบในการอ่านวรรณกรรมไปจนถึงนักวิชาการว่า ทมยันตี ไม่ได้ประพันธ์นิยายเรื่องนี้ด้วยตัวเอง แต่มีการยืมโครงเรื่องมาจาก “Ziska : The Problem of a Wicked Soul” ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของนักเขียนชาวอังกฤษ นามว่า แมรี คอเรลลี (Marie Correlli) นวนิยายของเธอเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางช่วงสมัยวิกตอเรีย และได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก

“แต่อยากบอกให้ทราบพอเป็นความรู้ว่า นิยายเรื่อง “พิชสวาท” ของ “ทมยันตี” นี้ ไม่ใช่เรื่องที่เราเขียนจากจินตนาการของเธอล้วนๆ แต่เป็นนิยายที่ “ทมยันตี” เอามา (ภาษาสมัยนี้เรียกว่า “ยืมพล็อต”) จากนิยายฝรั่งเรื่อง “Ziska” ที่เขียนโดย Marie Correlli นักเขียนระดับปรมาจารย์ชาวอังกฤษ ซึ่งมีชีวิตระหว่างปี 1855 – 1924” (ข้าวสด, 2 ส.ค. 2559)

หลังจากมีการวิจารณ์อย่างแพร่หลายในสังคมออนไลน์ทมยันตีได้ออกมาให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์มติชนแต่ไม่ได้ตอบว่าเคยอ่านหนังสือเรื่อง “Ziska” มาก่อนหรือไม่ เธอกล่าวเพียงว่ารู้จักแมรี คอเรลลี และให้ความเคารพนับถือในฐานะครูบาอาจารย์ ส่วนแรงบันดาลใจที่ได้ในการแต่งเรื่อง “พิชสวาท” นั้นมาจาก “พีบัว” ซึ่งเป็นผู้หญิงสวมชุดไทยยาวกรอมเท้า มาปรากฏบริเวณทางตา ถึงกระนั้นก็ตาม ข้อกังขาและความสงสัยท่ามกลางผู้อ่านก็ยังไม่หมดไป ยังคงมีการถกเถียงกันถึงประเด็นดังกล่าว แต่ไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบเชิงวิชาการอย่างแท้จริง

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม “พิชสวาท” และ “Ziska : The Problem of Wicked Soul” ในแง่ของโครงสร้าง (Plot) และแนวคิด (Themes) ที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างแก่ผู้อ่านและสนใจในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง

2. ลักษณะโดยทั่วไป

พิษสวาทเป็นบทประพันธ์ ประเภทนวนิยายของทมยันตี ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกใน นิตยสารสกุลไทยรายสัปดาห์ และมีการพิมพ์รวมเล่มครั้งแรกถึงครั้งที่สามโดยไม่ปรากฏปีพ.ศ. และ สำนักพิมพ์ หลังจากนั้นสำนักพิมพ์บำรุงสาสน์ได้ทำการตีพิมพ์ครั้งที่สี่ในปีพ.ศ. 2538และตั้งแต่ครั้งที่ 5 จนถึงปัจจุบัน ได้รับการตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ ฌ บ้านวรรณกรรม

นวนิยายเรื่องนี้บอกเล่าถึงเรื่องราวของนางอุบล นางละครหลวงในสมัยอยุธยา ผู้ซึ่งมีความรัก และความจงรักภักดีต่อคณิ ชายผู้เป็นที่รัก แต่กลับถูกชายผู้นั้นสังหาร และหยิบยื่นหน้าที่ “ผู้เฝ้าทรัพย์ แผ่นดิน” ให้กับวิญญานของเธออย่างไม่เต็มใจ เธอจึงกลับมาทวงถามความยุติธรรมด้วยเพลิงรักและความชิงชัง รวมถึงร้องขอให้เขาเป็น “ตัวตายตัวแทน” และรับหน้าที่เฝ้าทรัพย์แผ่นดินต่อจากเธอ

ภาพที่ 1 หน้าปกนวนิยาย “พิษสวาท” “Ziska” และ “กงเกวียน”

“Ziska” เป็นบทประพันธ์ ประเภทนวนิยายของแมรี คอเรลลี (Marie Corelli) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2440 ทั้งนี้ มีฉบับแปลภาษาไทยโดยอมราวดี (ลัดดา ทัศนัฒนธรรม) ชื่อว่า “กงเกวียน” ตีพิมพ์ครั้งแรกในปีพ.ศ.2483 โดยสำนักพิมพ์ สำนักงานนายศิลป์

คิสก้าบอกเล่าเรื่องราวของ “คิสก้า-ชาร์มาเซล” นางร่าราขวง ซึ่งเป็นที่รักของนักรบผู้ยิ่งใหญ่ เธอมอบความรักทั้งหัวใจให้กับเขา แต่เขากลับตอบแทนเธอด้วยความตาย เพียงเพราะเขาไปหลงรักผู้หญิงคนอื่น เธอจึงกลายเป็นวิญญานที่เต็มไปด้วยความเคียดแค้น และเผ่ารกรากแก้แค้น

3. โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง หมายถึง คำโครงหรือลำดับเหตุการณ์ที่ผู้แต่งกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะเขียนเรื่องให้ดำเนินไปอย่างไร โดยนำหลาย ๆ เหตุการณ์มาเรียงต่อกัน ซึ่งแต่ละเหตุการณ์จะต้องเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ (2556 : 14) ได้พูดถึงองค์ประกอบโครงสร้างของโครงเรื่องดังต่อไปนี้

1. ตอนเปิดเรื่อง (Exposition) : ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ การเปิดเรื่องอาจเริ่มด้วยการแนะนำตัวละคร สถานที่ หรือเหตุการณ์สำคัญ บางครั้งอาจขึ้นต้นด้วยข้อขัดแย้งหรือสถานการณ์ปัญหา

2. การดำเนินเรื่อง (Rising Action) : เป็นขั้นตอนที่สืบต่อการเปิดเรื่อง ผู้แต่งจะค่อยสร้างปมปัญหาและทวีความยุ่งยากซับซ้อน จนถึงจุดวิกฤตแล้วจะคลี่คลายไปสู่จุดจบเรื่อง
3. จุดวิกฤต (Climax) : เป็นจุดวิกฤตของตัวละครและเนื้อเรื่อง เมื่อเหตุการณ์และความขัดแย้งได้พัฒนามาถึงจุดสูงสุดหรือทางตัน
4. จุดคลี่คลายเรื่อง (Falling Action) : เป็นตอนที่สืบต่อจากจุดวิกฤต เป็นตอนคลายปมปัญหา
5. การจบเรื่อง (Resolution) : ปัญหาต่างๆ คลี่คลายและนำมาสู่ตอนจบของเรื่อง เป็นตอนที่ผู้อ่านประเมินผลว่ามีความประทับใจต่อวรรณกรรมเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 1 โครงสร้างของโครงเรื่อง “พิษสวาท” และ “Ziska”

โครงสร้างของโครงเรื่อง	พิษสวาท	คิสกา
๑. ตอนเปิดเรื่อง	- “อัคนี” ได้รับการให้वानจาก “เซษฐา” ให้วินิจฉัยอัญมณีโบราณสีแดงขนาดใหญ่ เซษฐาพา “สโรชนี” ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามผู้นิยมวัตถุโบราณมาพบ เธอกล่าวว่าวัตถุชิ้นนั้นเป็นชิ้นส่วนของสิราภรณ์ของเธอ	- บรรยายถึงลักษณะสภาพทั่วไปในกรุงโคร และงานเลี้ยงเต้นรำชุดแฟนซีที่จะจัดขึ้นไม่นาน สำหรับชนชั้นสูงที่โรงแรมราชวังเกซิเรห์ (Gezireh Palace Hotel) มีข่าวลือหนาหูเกี่ยวกับองค์หญิงคิสกา ผู้ซึ่งมีความงามอย่างเหลือล้น และร่ำรวย แต่ไม่มีใครทราบว่าเธอเป็นใครหรือมีที่มาอย่างไร
๒. การดำเนินเรื่อง	- อัคนีรู้สึกกลัวกับว่าตนเองเคยพบเห็นผู้หญิงคนนั้นมาก่อน แต่จำไม่ได้ว่าที่ไหนหรือเมื่อไหร่ สโรชนีแนะนำอัคนีให้เรียกเธอว่า “อุบล” เมื่อเขาอาจจะจำเธอขึ้นมาได้ - อัคนีไปดูคอนเสิร์ตที่โรงละครแห่งชาติกับ “ทิพอาภา” โดยที่นั่น เริ่มมีการกล่าวถึงสโรชนี ในบรรดาวงสังคมชั้นสูงว่าเธอเป็นผู้หญิงลึกลับ สวย รวย ฉลาด ที่จู่ ๆ ก็ปรากฏขึ้นมา แต่ไม่มีใครทราบว่าเธอเป็นใคร หรือมาจากไหน มีเพียงการคาดเดาไปต่าง ๆ นานาหลังจากกลับมาจากโรงละคร อัคนีประสบอุบัติเหตุ และระหว่างที่หมดสติ เขาได้ยินเสียงผู้หญิงคนหนึ่งกำลังพูดถึง “ตัวตายตัวแทน” และสิ่งที่เขาจะต้องชดใช้ให้กับเธอ	- เจอวาช พบกับองค์หญิงคิสกาครั้งแรกในงานเลี้ยงเต้นรำ เขาถูกสะกดด้วยความงามและ ตกหลุมรักเธออย่างบ้าคลั่งในทันที เจอวาชรู้สึกว่ามันเคยพบเห็นเธอที่ไหนมาก่อน แต่ไม่แน่ใจ - องค์หญิงคิสกากล่าวว่า ชุดแฟนซีที่เธอสวมมาในงานเลี้ยงเต้นรำ คือชุดของคิสกา-ชาร์ มาเชลนากร้าโบราณ ซึ่งเป็นที่โปรดปรานในราชวังของนักบรรพบุรุษใหญ่ “ออร์เชส”

โครงสร้างของโครงเรื่อง	พิชสวาท	คิสกา
๒.การดำเนินเรื่อง	- มีการจัดการแสดงการกุศลขึ้น โดยสโรชินี รับบทเป็นปิตาง ในการแสดง เธอบอกว่าเธอคือ อุบล นางละครหลวง ผู้ได้รับคำสั่งให้เฝ้าสมบัติแผ่นดิน และต้องการนำบุคลคนหนึ่งไปสู่กฎแห่งตัวตายตัวแทน เพื่อที่วิญญาณของเธอจะเป็นอิสระ เธอกล่าวกับอัคนีโดยตรงว่าให้เขามอบชีวิตคืนให้กับเธอ - สโรชินี ชวนอัคนี ทิพอาภา และเชษฐาไปที่บ้านของเธอที่อยู่อยุธยา ซึ่งเป็นเรือนไทยโบราณ เมื่อไปถึง อัคนีรู้สึกว่าคุณมีความคุ้นเคยกับบ้านเป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกับที่สโรชินีพูดให้ฟังถึงประวัติของตน พร้อมทั้งความโหดเหี้ยมของสามี ที่ฆ่าได้แม้กระทั่งคนที่รักและจงรักภักดีกับเขาที่สุด - มีการจัดทำละครของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการเสียกรุงครั้งสุดท้าย พร้อมกับระบำโบราณประยุกต์จากอุบล อัคนีรู้สึกเหมือนตนเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์จริงๆ แล้วจึงเป็นลมล้มไป หลังจากนั้น เขาก็เริ่มฝันซ้ำๆ และรู้สึกว่ามีอะไรติดตามเขาตลอดเวลา อัคนีรู้สึกว่าจะต้องขอใช้ให้กับคนบางคน เพื่อให้วิญญาณของเขาเป็นอิสระ - อัคนีตัดสินใจกลับไปอยุธยาอีกครั้ง พร้อมกับเชษฐา และทิพอาภา ที่นั่นมีการขุดพบโครงกระดูกโบราณซึ่งอัคนีรูว่ำนั่นคือตนในอดีตชาติ ทั้งสามพบกับอุบล และตอบรับคำเชิญให้ไปที่บ้านของเธอ	- เจอวาซ ได้รับอนุญาตให้ไปวาดภาพของ คิสกาที่วังของเธอเขาพบว่าบอกเธอถึงความรักที่มีให้แก่คิสกาอย่างหักห้ามไม่ได้ เธอปฏิเสธและกล่าวว่าเธอไม่หลงเหลือความรักให้กับใคร ซึ่งนั่นทำให้เจอวาซคุ้มคลั่งมากกว่าเดิม และรู้สึกถึงแรงดึงดูดที่เขาไม่อาจหลีกเลี่ยงไปได้ - เจอวาซ ดร.ดิน และเดนซิล ไปที่โรงแรมมินาเฮาส์ (Mena House Hotel) ที่ซึ่งองค์หญิงคิสกาบอกว่า จะจัดงานเลี้ยงขึ้น ที่นั่นมีภาพสลักของอัครเชสและคิสกา-ชาร์มาเซล ทุกคนต่างสงสัยในความคล้ายคลึงของบุคคลในภาพกับเจอวาซและคิสกา หลังจากนั้น คิสกาก็จัดแสดงการเดินร่าพร้อมเพรียงด้วยแต่งกายและดนตรีแบบอียิปต์โบราณ เจอวาซเต็มไปด้วยความรู้สึกสับสน และความหลงใหลที่ระอุขึ้นมาเต็มอกจนเป็นลมล้มไป - ความรู้สึกของเจอวาซที่มีต่อคิสกา รุนแรงมากยิ่งขึ้น เขามักจะฝันถึงนักรบ สงคราม การฆ่าฟัน แต่ไม่มีคำอธิบายใด ๆ เขาสาบานว่าจะทำทุกทางเพื่อให้คิสกาเป็นของเขาแต่เพียงผู้เดียวคิสกาบอกว่าเธอจะให้คำตอบเขาในวันถัดไป

โครงสร้างของโครงเรื่อง	พืชสาวท	คิสกา
๓. จุดวิกฤต	- อุบลพาพวกเขาทั้งสามไปยังภพกลาง เพื่อฟังคำพิพากษาจากองค์เทวะ อุบลร้องขอความเป็นธรรมและต้องการให้อัคนีเป็นตัวตายตัวแทนของเธอ เธอบอกเล่าถึงความทุกข์ทรมานที่เธอได้รับ และหน้าที่พิทักษ์รักษาทรัพย์แผ่นดินโดยเธอไม่สามารถทิ้งไปได้แม้แค่ชั่วเดียว อัคนีกล่าวว่าตนพร้อมที่จะชดใช้ให้เธอถ้าเขาได้กระทำผิดต่อเธอจริง - อัคนีจำเหตุการณ์ในอดีตชาติทั้งหมดไม่ได้ องค์เทวะจึงอนุญาตให้ทั้งสองคนไปยังสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งก็คือชุมทรัพย์ใต้ดินที่เต็มไปด้วยสมบัติมากมายกายกอง ที่ซึ่งอุบลเสียชีวิต และกลายเป็นโลมเผ้าทรัพย์	- คนรับใช้ขององค์หญิงคิสกา มารับเจอาวาชไปพบเธอ เจอาวาชถูกนำตัวลงไปยังห้องโถงใต้ดินซึ่งเป็นสุสานของอรัคเซส ที่ซึ่งเต็มไปด้วยเพชรนิลจินดา สมบัติเก่าแก่ล้ำค่าของอียิปต์ที่นั่นเขาได้พบกับคิสกา-ชาร์มาเซล ในลักษณะที่เหมือนกับวิญญาณของปิศาจร้ายที่เต็มไปด้วยความอาฆาตแค้น - คิสกากล่าวว่าเจอาวาชคืออรัคเซสในอดีต ผู้ซึ่งมีความรักและแรงเสนาหาอันร้อนแรง แตกลับดับวูบลงไปอย่างรวดเร็ว เขาใช้กริชแทงอกของ ชาร์มาเซลเพียงเพราะไปหลงรักผู้หญิงคนอื่น ซึ่งทำให้เธอเสียชีวิตและกลายเป็นวิญญาณที่เต็มไปด้วยความอาฆาตและชิงชัง เธอเผ้าคอยการกลับมาของอรัคเซสที่อ้อมแอ้น
๕. การจบเรื่อง	- ความทรงจำทั้งหมดของอัคนีกลับมา เขากล่าวถึงสถานการณ์เมื่อครั้งแรก ความรักและความจงรักภักดีที่มีต่อแผ่นดินและความรักที่เขามีให้แก่อุบล อัคนีพูดว่าตนเจ็บปวดมากที่ต้องเห็นสตรีผู้เป็นที่รักล้มลงต่อหน้า แต่เขาต้องยอมทำเพื่อแผ่นดิน - อุบลให้อภัยอัคนี เธอคืนคำร้องขอทั้งหมดที่มีต่อองค์เทวะ และยอมทำหน้าที่เผ้าทรัพย์แผ่นดินต่อไป	- ความทรงจำและความรู้สึกของเจอาวาชกลับคืนมา เขารู้สึกว่ตนเองต้องชดใช้เพื่อเป็นการปลดปล่อยวิญญาณของคิสกาให้เป็นอิสระจากบ่วงแห่งความเคียดแค้น - เจอาวาชรับรู้และเข้าใจในความรู้สึกของคิสกา เขาสำนึกผิด และกล่าวว่าความรักนั้นสำคัญกว่าความเกลียดชัง ขอเพียงเธอให้อภัย เขาพร้อมที่จะอยู่กับเธอไม่ว่าจะในรูปแบบใด - คิสกาให้อภัย ใบหน้าของเธอแปรเปลี่ยนเป็นใบหน้าอันงดงาม ที่เต็มไปด้วยความรักมอมเมาที่เธอ
๕. การจบเรื่อง	- วิญญาณของอุบลเป็นอิสระ หลุดพ้นจากความแค้นและความผูกพันกับอัคนี และกลับสู่ความเป็นทิพย์ - อัคนีตัดสินใจอุปสมบทตลอดชีวิต	- วิญญาณของคิสกาได้รับการปลดปล่อยจากบ่วงแห่งความเคียดแค้น - เจอาวาชเสียชีวิต สัมผัสสุดท้ายที่เขารู้สึกคืออ้อมแขนอบอุ่นโอบกอดเขาอยู่

จากโครงสร้างของโครงเรื่องในตารางที่ 1 จะเห็นว่าวรรณกรรมเรื่อง “พิชสวาท” และ “Ziska” มีความคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ ในเรื่องพิชสวาทมีการเปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวละครหลัก ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของตัวละครว่ามีที่มาเป็นอย่างไร ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงลักษณะนิสัยของตัวละครตั้งแต่แรก ในขณะที่ศีกสาเป็นการเปิดบทด้วยการบรรยายฉาก เน้นที่การสร้างภาพเพื่อปูอารมณ์ให้ผู้อ่าน ก่อนที่จะเข้าไปบรรยายตัวละครในภายหลัง

ในด้านการดำเนินเรื่องวรรณกรรมทั้งสองเรื่องจะเปิดปมปริศนาเกี่ยวกับตัวละครหลักฝ่ายหญิงว่า เธอเป็นใคร มาจากไหน รวมถึงความทรงจำที่ดูเลือนราง เหมือนภาพปะติดปะต่อกันของฝ่ายชาย ทั้ง “อค์นิ” และ “เจอวาซ” ซึ่งทั้งสองคนต่างก็มีความรู้สึกว่าตนเคยรู้จักผู้หญิงคนนั้นมาก่อน หลังจากนั้น ผู้อ่านจะทราบถึงตัวตนฝ่ายหญิงจะชัดเจนขึ้นผ่านบทสนทนา และเหตุการณ์ต่างๆ พิชสวาทเน้นไปที่การกระทำของอค์นิผู้ซึ่งมีความทรงจำในอดีตกระต่อนกระแท่น แต่ไม่สามารถนำเรื่องราวมาปะติดปะต่อกันได้ และเนื่องจากอค์นิมีอาชีพเป็นนักโบราณคดี เขาจึงมีความใคร่รู้ในอดีต และสิ่งที่ยังหาคำตอบไม่ได้เขาเริ่มจำได้ว่าตัวเองคือใคร และสโรชินีเป็นใครผ่านสถานการณ์ต่างๆ และความใคร่รู้ของเขาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก่อนถึงจุดวิกฤตของเรื่อง (Climax) ซึ่งเขาคอนข้างมั่นใจแล้วว่าตนเองมีความผูกพันกับอุบล และจะต้องขอใช้บางอย่างให้กับเธอ ในขณะที่เรื่อง “Ziska” จะเน้นไปที่การรำพรรณนาถึงความรักอันร้อนแรง ดังเพลงเพลงของเจอวาซต้องค้หญิงศีกสดังแต่แรกพบ และอยากเป็นเจ้าของเธอ โดยความรู้สึกเหล่านั้นไม่สามารถหักห้ามได้ แต่กลับทวีคูณมากยิ่งขึ้น เจอวาซเป็นชายที่รักอิสระ มีอารมณ์ศิลปินสูง เขาเชื่อในศิลปะ ความฝัน ความเป็นมนุษย์ และความรักใคร่ ลุ่มหลงแบบผู้ชายที่เกิดขึ้นและดับลงไปได้ เจอวาซไม่มีความเชื่อในโลกหน้าและไม่ได้สนใจเรื่องราวในอดีตแต่อย่างใด

จุดวิกฤตของเรื่องทั้งสองมีลักษณะใกล้เคียงกันกล่าวคือฝ่ายชายถูกนำตัวไปยังสถานที่ที่ฝ่ายหญิงเป็นวิญญาณสิงสถิตอยู่ อค์นิถูกนำตัวไปยังชุมทรัพย์ใต้ดิน ที่เขาใช้มัดพันคออุบลจนขาด และทำให้เธอกลายเป็นโฮมเฝ้าทรัพย์ที่นั่น ส่วนเจอวาซ ถูกนำลงไปในห้องโถง ที่ซึ่งเป็นสุสานของออร์คเซส แต่อย่างไรก็ตาม เรื่อง “Ziska” ไม่ได้เอ่ยว่าศีกสา-ชาร์มาเซลถูกกริชแทงเสียชีวิตที่นั่น เพียงแต่วิญญาณของเธอ มารอคอยแค้นออร์คเซสที่สุสานของเขา

หลังจากผ่านเหตุการณ์อันตึงเครียดที่สุดของเรื่อง ทั้ง “พิชสวาท” และ “Ziska” มีการคลี่คลายปมที่ใกล้เคียงกันกล่าวคือ ความทรงจำทั้งหมดของฝ่ายชายกลับคืนมา และยินยอมที่จะขอใช้หนี้กรรมให้กับฝ่ายหญิงซึ่งนำไปสู่ตอนจบที่ฝ่ายชายได้รับการให้อภัย และวิญญาณของฝ่ายหญิงถูกปลดปล่อยเป็นอิสระจากความพยาบาท อาฆาตแค้น อย่างไรก็ตาม จุดจบของฝ่ายชายนั้นต่างกัน กล่าวคือ อค์นิตัดสินใจอุปสมบทตลอดชีวิตแต่เขามั่นใจว่าอุบลจะผูกพันกับเขาตลอดไปไม่ว่ากัชาติภพ ในขณะที่เจอวาซเสียชีวิต แต่วิญญาณของเขาก็ได้อยู่กับศีกสาตลอดไป

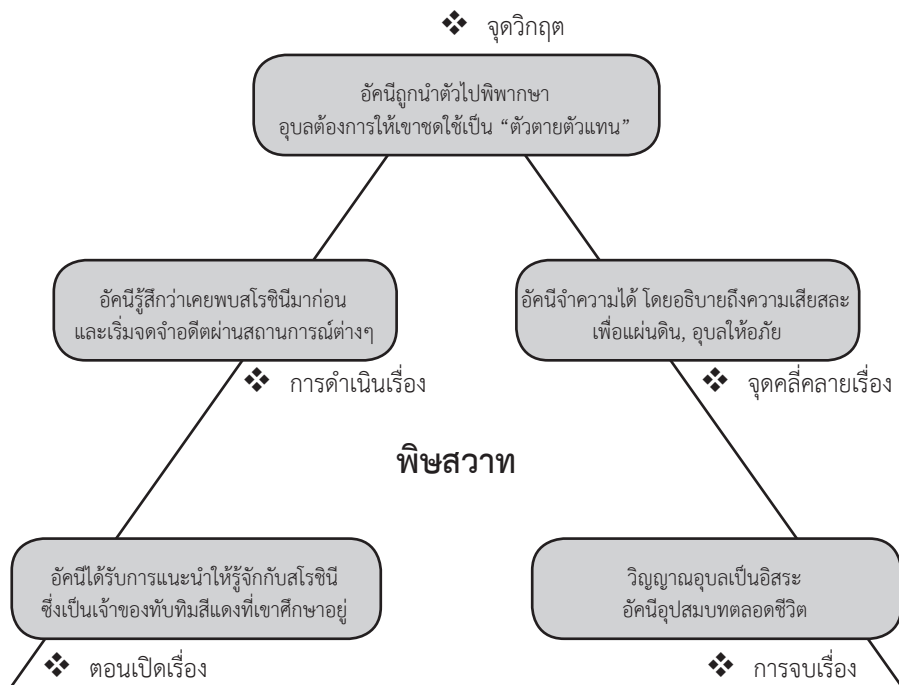
“เธอจะคอยดูเราจาก...บนโน้น...เธอจะต้องคอยเราทุกชาติ ทุกภพ เธอจะหนีเราไปไหนไม่ได้
วิญญาณเธอเป็นอิสระ แต่หัวใจเธอจะอยู่กับเราตลอดไป...”

(อัคนี, พืชสวาท : 651)

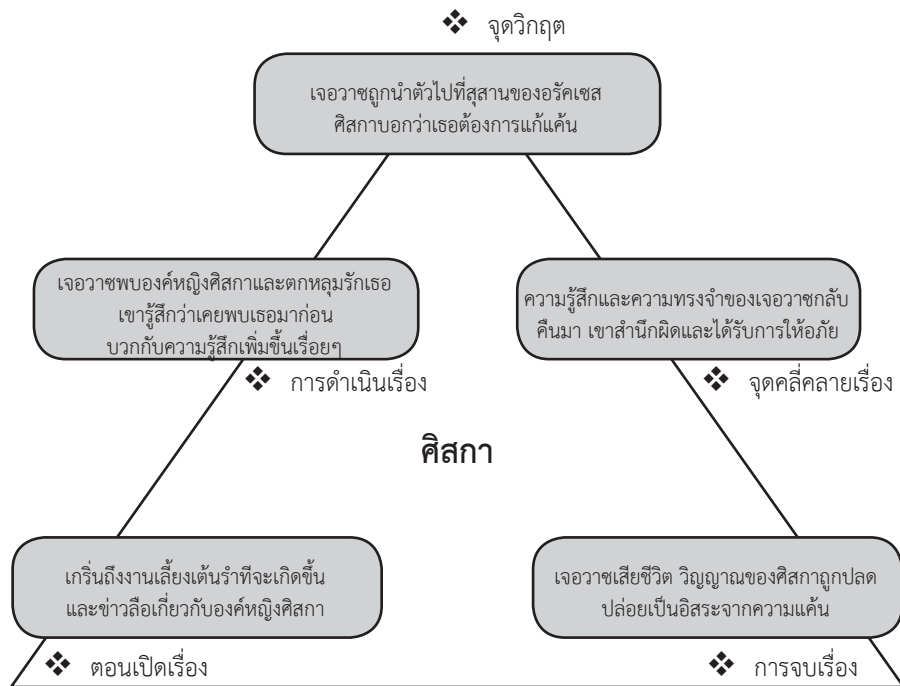
“One instant more he stood up right in the thick darkness; then a burning knife seemed plunged into his breast, and he reeled forward and fell, his last hold on life being the consciousness that soft arms were clasping him and drawing him away—away—he knew not whither—and that warm lips, sweet and tender were closely pressed on his.”

(Ziska : 348)

ภาพที่ 2 แผนผังจำลองโครงสร้างของโครงเรื่อง (Plot Structure) เรื่อง “พืชสวาท”

ภาพที่ 3 แผนผังจำลองโครงสร้างของโครงเรื่อง (Plot Structure) เรื่อง “Ziska”

4. แนวคิดของเรื่อง (Themes)

4.1 แนวคิดหลัก (Main Theme) - ความรัก การแก้แค้น และการให้อภัย

แนวคิด บางครั้งเรียกว่า สารัตถะ แก่นเรื่อง หรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง แนวคิดคือทฤษฎะที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอเป็นความหมายรวมของเรื่อง ดังนั้น จึงเป็นตัวคุมองค์ประกอบทุกๆ ส่วนในเรื่องไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร ผู้เล่าเรื่อง ความขัดแย้ง ตลอดจนลีลาการเขียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544 : 115) กล่าวว่าแก่นเรื่องสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งแก่นเรื่อง บริบทของเรื่อง จึงเป็นสิ่งที่เอื้อและสนับสนุนความหลากหลายของเรื่อง การอธิบายแนวคิดของเรื่องสามารถอธิบายได้ตรง ๆ ในส่วนใดส่วนหนึ่งของเรื่อง หรือแฝงไว้ในส่วนต่าง ๆ อาทิ เหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละคร และส่วนประกอบอื่นๆ อันมีผลต่อความหมายของเรื่อง

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พิษสวาท” และ “Ziska” ทั้งสองเรื่องมีแนวคิดหลักร่วมกัน

คือ ความรัก การแก้แค้น และการให้อภัย โดย “อุบล” และ “ศิลา” มีความรักให้กับชายที่รัก แต่กลับถูกสังหารโดยฝ่ายชาย ทำให้วิญญาณของพวกเธอเคียดแค้น และเต็มไปด้วยอาฆาต พยาบาท ติดตามฝ่ายชายไปทุกชาติภพ หวังจะให้ฝ่ายชายกลับมาชดใช้สิ่งที่ทำลง ในตอนจบ ฝ่ายหญิงให้อภัยกับการกระทำของฝ่ายชาย และวิญญาณถูกปลดปล่อยเป็นอิสระจากบ่วงแห่งความเคียดแค้น

“ถ้าเจ้ารู้จักให้อภัย ความผูกพันในคำสาปสร้อยมลิน์สุดลง วิญญาณต่างจะเป็นอิสระ”

“วิญญาณของเธอ.. พ้นจากความผูกพันแห่งวิญญาณเจ้าแล้ว สายใยแห่งความอาฆาตเคียดแค้นเคืองสะบั้นลง และ บัดนี้...เธอได้กลับไปสู่ภาวะความเป็นทิพย์อันไม่รู้จักตาย จิตอันขมขื่นเคียดแค้นของเธอสงบลง เจ้ากับเธอ.. ได้แยกกันอย่างเด็ดขาด!”

(องค์พระเวระ, พิชสาวาท : 644-646)

“Peace! The old gods are best, and the law is made perfect. A life demands a life. Love’s debt must be paid by Love! The woman’s soul forgives; the man’s repents, - wherefore they are both released from bondage and the memory of sin. Let them go hence, - the curse is lifted!”

(Ziska : 349)

4.2 แนวคิดรอง (Sub Themes)

แนวคิดรองคือแกนกลางของพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งดำเนินอยู่ในเรื่อง เพื่อเพิ่มรายละเอียดและเสริมให้เรื่องสมบูรณ์ ทั้งนี้ แนวคิดรองจะมีเท่าไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้แต่งต้องการจะสอดแทรกเรื่องอะไรเข้ามาจากผลการวิเคราะห์ แนวคิดรองที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง มีดังต่อไปนี้

4.2.1 แนวคิดรองในเรื่อง “พิชสาวาท”

1. ความจงรักภักดี และหน้าที่ต่อแผ่นดิน

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ และความเสียสละต่อแผ่นดิน ปรากฏให้เห็นผ่านตัวของอัคนีในอดีตชาติ ซึ่งปรากฏเด่นชัดในตอนท้ายของเรื่อง ถึงแม้ว่าอัคนีจะมีความรักต่ออุบลมากเพียงใด เขาก็ต้องยอมจำใจสังหารผู้หญิงที่กุมหัวใจของเขาไว้ เพื่อสิ่งที่มีค่าสำคัญกว่า นั่นคือหน้าที่ต่อแผ่นดินและทำให้บมเกี่ยวกับ การเสียชีวิตของอุบลคลี่คลาย

“เมื่อถึงคราว.. ทุกควรควรจะได้กระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ยามนั้น..เราจะนึกถึงตนเองอีก
ทำไม เราควรจะต้องคิดถึงประโยชน์แผ่นดินทั้งสิ้น...”

“อย่าว่าแต่หัวใครอื่นเลย แม้แต่หัวตนเองก็ควรเสีย ถ้าเพื่อแผ่นดิน!”

(อัคนี, พิชสวาท : 621)

2. การชดใช้กรรม

ผู้แต่งยังได้สอดแทรกความเชื่อในพุทธศาสนา เกี่ยวกับ กรรมดี และกรรมชั่ว โดยสิ่งเหล่านี้ก็ผูก
ติดกับหน้าที่โสมเผ่าทรีของอุบล ในเรื่อง จะมีหลายครั้งที่มีคนพยายามเข้าไปขโมย “ทับทิมสีแดง”
ที่อยู่ในบ้านของอัคนี หรือ ขโมยที่พยายามเข้าไปขุดกรุเพื่อหาสมบัติอยุธยา โดยใครก็ตามที่พยายาม
ทำการขุดนี้ ล้วนมีอันเป็นไป นอกจากนี้ ยังมีบทบาทของตัวละครประกอบที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการ
ชดใช้กรรมเด่นชัดขึ้น ซึ่งก็คือท่านนายพล ที่ได้ขึ้นเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ได้ด้วยการฉ้อฉล และคดโกง
เขายังผิดศาสนาที่เขาอุปให้ไว้กับแผ่นดิน จนสุดท้ายต้องเสียชีวิตไปเนื่องจากผิดคำสาบานนั่นเอง

“เรา... ถูกสาปสรรให้เฝ้าภาระแผ่นดิน ซึ่งไม่สามารถละไปได้แม้แต่ชั่วอึดใจเดียว เรา... ต้อง
อยู่ในความมืด ต้องขมขื่น เพราะได้เห็นความเลวของคนที่พยายามทำลายทรัพย์แผ่นดินแห่ง
มัน เราต้องลงอาถรรพ์...”

(อุบล, พิชสวาท : 593)

“หากข้าพเจ้าได้คิดคดทรยศเป็นอื่น ขอให้เลือดทุกหยดของข้าพเจ้าได้มาหลังชดใช้คำสัตย์
ปฏิญาณ ณ ที่นี้!”

(ท่านนายพล, พิชสวาท : 453)

3. ความรักแท้จริงคือการเสียสละและไม่หวังผลตอบแทน

ความรักที่ไม่หวังผลตอบแทนนี้ ปรากฏผ่านตัวละครประกอบฝ่ายหญิง “ทิพอาภา” เธอรักอัคนี
สุดหัวใจ และอยู่เคียงข้างเขาเสมอแม้ว่าจะไม่เคยได้รับความรักตอบแทนเลย จนในตอนสุดท้าย อุบลเรียก
ร้องให้อัคนีเป็นตัวตายตัวแทน ทิพอาภาอาสารับหน้าที่นั้นแทน เธอยินยอมรับผลที่จะตามมาทุกอย่าง
ของความรัก ถึงแม้ว่าเธอจะต้องทำหน้าที่เฝ้าทรัพย์แผ่นดินไปตลอดกาล ความรักอันบริสุทธิ์ของทิพอาภา
เป็นสิ่งที่ทำให้อุบลตัดสินใจคืนคำขอต่อองค์เทพ

“เมื่อต้องมีทุกข์เพราะรัก การอยู่ในชาติภพใดย่อมมีค่าเท่ากัน แม้จะอยู่ในที่สว่างก็เหมือนมืด
แม้จะมีศฤงคารก็เหมือนยากจนเพราะใช้ซื้อสิ่งที่ต้องการไม่ได้ แม้จะอยู่ในสถานทิพย์วิมานก็
จะร้อนรุ่มเพราะคะนึ่งหา ฉะนั้น...แม้ฉันจะอยู่ในที่ที่เธอเคยอยู่ ก็เหมือนกับที่ฉันเคยเป็นอยู่

นั่นเอง ฉันทขอแลกที่แห่งวิญญาณ...โปรดทรงยินยอมเถิด”

(ทิพอาภา, พิชสวาท : 595)

“บัดนี้...รักของผู้หญิงคนหนึ่งได้แสดงให้เห็นแล้วว่าถ้าใครก็ตามคิดว่าจะมีความรัก...ก็จงให้ทั้งหมดของชีวิตและวิญญาณแก่ความรักนั้น! จงยินดีที่จะดื่มรสหวานจากความรักและชื่นชมต่อความขมขื่นรวดราวทรมานที่จะตามมาในภายหลัง! เพราะการมีความรัก ก็เสมือนกับการเอื้อมมือไปเด็ดกุหลาบแรกแย้มบานรับอรุณมาประดับหัวใจ ย่อมต้องโดนหนามเหน็บ ขณะได้กลิ่นบุปผาชาติรินรอยหอมหวาน...รักของผู้หญิงคนนั้นสอนให้เรารู้แก่นแท้แห่งความรัก”

(อุบล, พิชสวาท : 642)

4.2.2 แนวคิดรองในเรื่อง “Ziska”

1. เมื่อชะตากำหนดให้ชายหญิงเป็นคู่กันแล้ว ก็ไม่มีอะไรสามารถพรากไปได้

นอกจากแนวคิดหลักเกี่ยวกับความแค้น และการให้อภัย ผู้แต่งยังได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับ “คู่แท้” ที่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด หรือชาติภพไหน ก็ไม่มีอะไรสามารถพรากให้พวกเขาห่างไกลจากกันได้ แนวคิดนี้ถ่ายทอดให้ชัดเจนผ่านตัวละครพระเอกฝ่ายชาย “ดร.แมกซ์เวลล์ดีน” (Dr. Maxwell Dean) ผู้ซึ่งเป็นนักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์อียิปต์ นักวิทยาศาสตร์ เขาเป็นนักปราชญ์ที่มีความรู้รอบด้าน และเป็นผู้เดียวที่รู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของคิศา ภาพสุดท้ายที่เจออาวเซเสียชีวิตและวิญญาณของเขาไปอยู่กับคิศาเป็นการเติมเต็มแนวคิดนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

“Male and female, having met before in a previous state of existence and under different forms, such as birds, flowers, or forest animals, or even mere incorporeal breaths of air and flame.... that from time immemorial, certain immortal forms of Nature have been created solely for one another; like two halves of a circle, they are intended to meet and form the perfect round, and all the elements of creation, spiritual and material, will work their hardest to pull them together.”

(Dr. Dean, Ziska : 286)

“Love—Love!” he cried. “Not Hate, but Love! Come back out of the darkness, soul of the woman I wronged! Forgive me! Come back to me! Hell or Heaven, what matters if we are together! Come to me,—come! Love is stronger than Hate!”

(Gervase, Ziska : 348)

2. ความรักเป็นดังเพลิงอันร้อนแรง และเป็นต้นเหตุของทุกอย่างแม้กระทั่งความตาย

แนวคิดนี้ แฝงอยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้ตัวละครหลักฝ่ายชาย อรค์เชสคือนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่

ซึ่งรักและคลั่งไคล้ ศิสกา-ชาร์มาเซลอย่างมาก แต่หลังจากกลับจากสงคราม เขาก็เปลี่ยนใจไปรักหญิงอื่นอย่างง่ายดายและฆ่าศิสกา ทำให้เธอจมน้ำด้วยวิญญาณอันขมขื่นปวดร้าว ในชาติปัจจุบัน เจอวาซยังคงลักษณะเดิม เจอวาซเคยให้ความสนใจกับ “เฮเลน เมอเรีย” มาก่อน แต่ความรู้สึกนั้นก็แปรเปลี่ยนในทันใด เมื่อเขาได้พบกับองค์หญิงศิสกา และหลงรักเธออย่างบ้าคลั่งตั้งแต่แรกพบความหลงใหลของเขายังเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนสนิท “เดนซิลเมอเรีย” ซึ่งหลงรักองค์หญิงศิสกาก่อนอยู่แล้ว ทั้งสองประกาศเป็นศัตรูกัน โดยยอมแลกแม้กระทั่งความตายเพื่อให้ได้ศิสกามาครอบครอง

“And have you seen the wild storm breaking from a black cloud and suddenly making that quiet expanse nothing but a tourbillon of furious elements, in which the very sea-gull’s cry is whelmed and lost in the thunder of the billows? Such a storm as that may be compared to the ‘fancy’ you suppose I feel for the woman who has dragged us both here to die at her feet—for that, I believe, is what it will come to....”

(Gervase, Ziska : 260)

“To play the part of an Araxes aright, you would need to be cruel and remorseless, and sacrifice my life—or any woman’s life—to your own clamorous and selfish passion.”

(Ziska, Ziska : 303)

5. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง “พิชสวาท” โดยทมยันตี และ “Ziska” โดยแมรีคอเรลลี ในแง่ของโครงเรื่อง และแนวคิด ปรากฏว่าทั้งสองเรื่องมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีแนวคิดหลักของเรื่องอยู่ที่ความรัก การแก้แค้น และการให้อภัย โดยตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นนางร่าถูกชายผู้เป็นที่รักสังหาร จนทำให้วิญญาณของเธออาฆาตแค้น ติดตามเขาทุกชาติภพ และรอคอยการชดใช้จากเขาผู้นั้น และการให้อภัยคือสิ่งที่ปลดปล่อยให้วิญญาณเป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสที่แตกต่างจากการอ่านวรรณกรรมทั้งสองเรื่องก็คือ แนวคิดรองที่สะท้อนในรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งช่วยส่งเสริมพฤติกรรมและสร้างบรรยากาศ รวมทั้งสะท้อนความคิดของวัฒนธรรมและสังคมนั้น ๆ เรื่อง “พิชสวาท” จะมีการสอดแทรกแนวคิดเรื่องความจงรักภักดีและความเสียสละต่อแผ่นดิน รวมถึงการชดใช้กรรมดี กรรมชั่ว ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัจย์ข้อต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอันเป็นบริบทหลักของสังคมไทย ส่วนเรื่อง “Ziska” ได้แทรกแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเหนือธรรมชาติ ชะตาที่กำหนดให้สองวิญญาณมาพบกัน ถึงแม้จะระเหิดจะเหวจากกันไป สุดท้ายวิญญาณทั้งสองดวงนั้นย่อมมีอาจพบจากกันไปได้ ในแง่ของความรักนอกเหนือจากการให้

อภัยซึ่งเป็นแนวคิดหลักของเรื่องแล้ว “พิชสวาท” ได้กล่าวถึงรักแท้คือการเสียสละ ส่วน “Ziska” กล่าวถึงความรักอันร้อนรุ่ม ที่เกิดขึ้นและดับไปอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

- นักวิชาการแฉ “ทมยันตี” แต่งนิยาย “พิชสวาท” อิงนิยายอังกฤษ! สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จากhttps://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1470129164
- จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์. (2556).วรรณกรรมวิจารณ์.กรุงเทพฯ : ภาควิชามนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทมยันตี. (2558.) พิชสวาท1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม
- (2558.) พิชสวาท2. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม
- “ทมยันตี” เปิดใจยืมโครงนิยายฝรั่งมาเขียน “พิชสวาท” จริงหรือ?. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559 จาก<http://www.matichon.co.th/news/234212>
- ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Corelli, Marie. (1897). Ziska : The Problem of a Wicked Soul. London: Bristol Arrowsmith.